

Finansal İyilik Hali Ölçeği (FİHÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Financial Well-Being Scale (FWBS): A Study of Validity and Reliability

Onur SUNAL¹

ÖZET

Çalışmanın amacı, Norvilitis, Szablicki, ve Wilson (2003) tarafından geliştirilen Finansal İyilik Hali Ölçeği'nin (FİHÖ), üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenirliliğini incelemektir. Bu çalışmada FİHÖ 246 üniversite öğrencisine uygulanmış ve ölçüt geçerliğini sınamak amacıyla Kredi Kartına Yönelik Tutumlar Ölçeği (KKTÖ) kullanılmıştır. FİHÖ'nün yapı geçerliğini sınamak amacıyla varimax eksen döndürme yöntemi kullanılarak faktör analizi yapılmış ve iki faktörlü bir yapı elde edilmiştir. FİHÖ alt ölçekleri ile KKTÖ alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmış ve bu değerler de beklenen yönde ve anlamlı çıkmıştır. FİHÖ'nün Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,79'dur. Analizler, FİHÖ'nün Türk üniversite öğrencileri üzerinde yeterli düzeyde geçerlik ve güvenirlilik değerlerine sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal iyilik, kredi kartı, borçluluk, geçerlik ve güvenirlilik

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the validity and reliability of Financial Well Being Scale developed by Norvilitis, Szablicki, and Wilson (2003) for university students. In this study scales were investigated under the name of Financial Well-Being Scale (FWBS). FWBS was administrated to 246 university students and Credit Card Attitude Scale (CCAS) was used for the criterion validity. In order to determine the construct validity of FWBS, factor analysis was conducted by using principal compenents analysis with varimax rotation. The factor analysis resulted in two factors. The correlation coefficients of the FWBS subscales with CCAS subscales are calculated and the results were both statistically significant and found to be in the expected direction. The Cronbach's Alpha coefficient of the FWBS was 0,79. Analysis revealed that FWBS has satisfactory level of reliability and validity on Turkish university students.

Keywords: Financial well being, credit card, indebtedness, validity and reliability

1. GİRİŞ

Günümüzde finansal piyasaların ve finansal enstrümanların gelişmesine paralel olarak, bireylerin sahip oldukları paradan daha fazlasını kullanabilmeleri, özellikle kredi kartlarının sağladığı imkanlar çerçevesinde daha da kolay olabilmektedir. Harcamalarını karşılamak için üniversite öğrencilerinin de kredi kartlarını kullanma yoluna başvurmaları ve bunun öğrencilerin finansal durumlarını doğrudan etkiliyor olması, son zamanlarda yapılan araştırmaların bu konu üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur (Davies ve Lea, 1995; Eskilson ve Wiley, 1999; Norvilitis ve MacLean, 2010). Harcamaların borçlanma esasına dayalı kredi kartları kullanımı yoluyla finanse edilmesi, finansal iyilik halini değiştirebilmektedir.

Kişinin kendini finansal açıdan güven içinde algılaması olarak da tanımlanabilecek olan finansal iyilik hali, birçok faktörden etkilenmektedir. Borçlu olma durumu, finansal iyilik halini etkilediği gibi finansal tutumlar da borç durumunu yakından ilgilendirmektedir. Davies ve Lea (1995), öğrencilerin içinde bulun-

dukları borçlu durumdan ötürü kaygılanmamalarının nedenini, borçlu olma durumuna karşı sahip oldukları tahammül ve hoşgörü ile ilişkilendirmiştir. Ne var ki, yüksek düzeyde borç sahibi olmanın öğrencilerin finansal iyilik hali algıları üzerinde olumsuz etkileri olabilmektedir. Yüksek miktarda borçlu olmanın öğrenciler üzerinde önemli bir stres kaynağı olduğu ve finansal iyilik hali algısını bozduğunu ortaya koyan çalışmalar (Sullivan, 2003; Ross v.d., 2006) bulunmaktadır. Bu çalışmaları destekler nitelikte, borç içinde bulunan öğrencilerin psikolojik açıdan daha yoğun olarak kaygı belirtileri göstermelerinin olası olduğu da ortaya konulmuştur (Roberts v.d., 1998; Stradling, 2001). Bireylerin kendilerini finansal iyilik hali açısından ne şekilde değerlendirdikleri Norvilitis v.d. (2003) tarafından geliştirilen Finansal İyilik Hali Ölçeği (FİHÖ) ile ölçülebilmektedir.

Kredi kartı kullanmaya yönelik tutumlarla ilgili hem ülkemizde (Kredi Kartı Tutum Ölçeği, Girginer v.d., 2008) hem de yurtdışında (Kredi Kartı Kullanım Ölçeği, Hayhoe v.d., 1999; Öğrencilerin Borçluluğa Yönelik Tutumları Ölçeği, Davies ve Lea, 1995) gelişt-

tilmiş ya da uyarlanmış ölçekler mevcuttur. Ayrıca kredi kartı kullanım davranışlarının incelendiği çalışmalar (Çavuş, 2006; Yurtseven, 2008) da bulunmaktadır. Ancak, para kullanmaya yönelik tutumlar yerine, bireysel finansal özgüven ve finansal mutluluk duygularını ve iyilik halini ölçen bir ölçeğe ülkemizde rastlanılmamıştır. Bu nedenle, çalışmanın amacı Norvilitis v.d. (2003) tarafından geliştirilen Finansal İyilik Hali Ölçeği'nin, üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Bu çalışmada ayrıca, finansal iyilik halini etkilediği düşünülen gelir düzeyine göre gruplar oluşturulacak ve gelir düzeyinin finansal iyilik hali üzerine olan etkisi finansal iyilik hali toplam puan ve alt puanlar ile araştırmacı tarafından hazırlanmış sorulardan aldıkları puanlar açısından karşılaştırılacaktır. Diğer taraftan, mevcut finansal durum, kredi kartı kullanma sıklığı, ailenin borçları ödeme konusunda desteği boyutlarında, gelir düzeyi temel etkisinin anlamlığına da bakılacaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

Çalışmaya 142'si (%58) kadın, 104'ü (%42) erkek olmak üzere toplam 246 üniversite öğrencisi katılmıştır. Ankara'daki çeşitli üniversitelerde öğrenim gören bu öğrencilerin yaş ortalaması 21,06'dır (S: 3,34). Katılımcılar anne ve babalarının eğitim düzeyini 6 basamaklı bir ölçek üzerinde değerlendirmişlerdir (1:okur yazar değil, 6:lisansüstü). Buna göre anne eğitim ortalaması 3,65 (S:1,27), baba eğitim ortalaması da 4,08 (S:1,17) olarak bulunmuştur. Yaşamlarının büyük bir çoğunluğunu katılımcılardan 5'i (%2) köyde, 13'ü (%5) kasabada, 144'ü (%59) kentte, 84'ü (%34) Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerde geçirdiklerini belirtmişlerdir. Ailelerinin gelir ortalaması 2.250TL, kendilerinin gelir ortalaması ise 454,34 TL'dir. Öğrencilerin ailelerinin sosyal güvenlik durumu incelendiğinde, 83'ü (%34) SSK, 60'ı (% 24) Emekli sandığı, 84'ü (%34) Bağ-Kur, 4'ü (%2) yeşil kart, 4'ü (% 2) özel sigorta, 5'i (%2) ise sosyal güvencelerinin olmadığını belirtmiş, 6 kişi (%2) de bu soruya yanıt vermemiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 232'si (%94) boş zamanlarında gelir getirici bir işte çalışmamakta, 14'ü (%6) ise bir işte çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin 163'ü (%66) kredi kartı kullandıklarını, 83'ü ise (%34) kredi kartı kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar ortalama 0,91 (S:0,86) kredi kartına sahiptirler. Ayrıca, katılımcılara ne sıklıkla kredi kartı kullandıkları 7 basamaklı (1:hiç, 7:çok) bir ölçek ile sorulmuş ve ortalama 3,11 (S: 2,21) olarak bulunmuştur. Katılımcıların kredi kartlarıyla yaptıkları aylık harcama ortalama 174,80TL, kredi kartlarına yaptıkları aylık ödeme

ortalaması ise 149,34TL'dir. Katılımcılar, kullandıkları kredi kartlarının yarattığı borcun ödenmesi konusunda ailelerinin kendilerine ne derecede yardımcı olduklarını 7 basamaklı bir (1:hiç, 7:çok) ölçek üzerinde değerlendirmişler ve buna ilişkin ortalama 4,00 (S: 2,80) olarak saptanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama amacıyla Finansal İyilik Hali Ölçeği (FİHÖ) ve ölçüt geçerliğini incelemek amacıyla Kredi Kartı Tutum Ölçeği (KKTÖ) kullanılmıştır. Finansal İyilik Hali Ölçeği (FİHÖ): Ölçek, Norvilitis, Szablicki, ve Wilson (2003) tarafından bireysel finansal özgüven ve finansal mutluluk duygularını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Varimaks eksen döndürme yöntemi kullanılarak yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin finansal kaygı (8 madde) ve gelecek beklentisi (2 madde) olmak üzere iki alt boyutu elde edilmiştir. Norvilitis v.d. göre (2003) ölçekten tek bir toplam puan da alınabilmekte ve puanların artması finansal iyilik halinin arttığına işaret etmektedir. Katılımcılar her bir maddeyi 5'li Likert tipi (1:kesinlikle katılıyorum, 5:kesinlikle katılmıyorum) bir ölçek üzerinde değerlendirmişler ve ölçekteki 4., 5., 6. ve 10. maddeler ters puanlanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,74 olarak bulunmuştur.

Finansal iyilik hali ölçeği, farklı üniversitelerde görev yapan iki öğretim elemanı ve ana dili İngilizce olan bir kişi tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Çoğunluğun yanıtları temel alınarak ölçeğin Türkçe versiyonu oluşturulmuştur.

Kredi Kartı Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği: Hayhoe ve diğerleri (1999) tarafından kredi kartı kullanımına yönelik tutumları ölçmek amacıyla geliştirilmiş, 12 maddelik bir ölçektir. Ölçeğin, davranışsal (örn., daha çok kredi kartım olsun isterim), duygusal (örn., kredi kartım beni mutlu ediyor), kaygısal (örn., kredi kartını fazla kullanmak beni rahatsız eder), kavramsal (örn., kredi kartı kullanımının maliyeti çok yüksektir) ve güvenilirlik (örn., kredi kartları güvenlidir) olmak üzere beş alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışması Girginer v.d. (2008) tarafından yapılmış ve ölçeğe dört yeni madde eklenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı alt boyutlar için 0,60 ile 0,91 arasında değişmektedir. Ölçekteki 3. madde ters puanlanmaktadır.

2.3. İşlem

Ölçekler gönüllü katılımcılara sınıf ortamında uygulanmış ve kimlik bilgileri alınmamıştır. Araştırmanın amacıyla ilgili bilgi verildikten sonra uygulamaya geçilmiş ve uygulama yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

2.4. Bulgular

2.4.1. Geçerliğe İlişkin Bulgular

Finansal İyilik Hali Ölçeği'nin (FİHÖ) yapı geçerliğini inceleyebilmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Özgün-ölçek iki alt boyuttan oluştuğundan,

faktör sayısı iki olarak belirlenmiş ve varimaks eksen döndürme yöntemi uygulanarak faktör yapısı incelenmiştir. Bu analiz sonucunda, Norvilitis ve diğerlerinin (2003) sonuçlarıyla benzer faktör yapısı elde edilmiştir. Ölçekteki maddelerin ait oldukları faktörler ve faktör yükleri Tablo- 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Finansal İyilik Hali Ölçeğinin Faktör Yapısı

MADDELER	Mevcut Finansal Durum	Gelecekteki Finansal Durum Beklentisi
1.Sahip olduğum borç nedeniyle rahatsızım.	0,83	
2.Öğrenci bursumu geri ödemek konusunda kaygılıyım.	0,62	
3.Kredi kartı borçlarımı geri ödemek konusunda kaygılıyım.	0,82	
4.Finansal açıdan iyi bir durumda olduğumu düşünüyorum.	0,42	
5.Bundan beş yıl sonra kredi kartı borcumun olmayacağını düşünüyorum.		0,92
6.Bundan bir yıl sonra kredi kartı borcum olmayacağını düşünüyorum.		0,92
7.İçinde bulunduğum borçlu durumu çok düşünüyorum.	0,84	
8.Harcama miktarım konusunda diğer insanlarla (ana-baba, arkadaşlar, diğer önemli kişiler) tartışmalar yaşıyorum	0,56	
9.Kendimi sıkça sahip olduğum borçları düşünürken buluyorum.	0,76	
10.Maddi sorunlar nedeniyle hiç uyku sıkıntısı çekmiyorum.	0,29	
Açıklanan Varyans	35,98	19,77

Tablo-1'de görüldüğü gibi, faktörlerden birincisi varyansın % 35,98'sini, ikincisi %19,77'sini açıklamaktadır. Faktörlerin ikisi birden toplam varyansın %55,75'ini açıklamaktadır. Finansal kaygı (birinci faktör) 8 maddeden, gelecek beklentisi (ikinci faktör) ise 2 maddeden oluşmaktadır.

FİHÖ'nün ölçüt geçerlik düzeyini belirlemek amacıyla FİHÖ'nün alt ölçeklerinden elde edilen toplam puanları ile KKTÖ alt ölçeklerinden elde edilen toplam puanlar arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Bu ilişkiler Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2: FİHÖ Toplam Puan ve Alt Ölçeklerinden ve KKTÖ Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar Arasındaki İlişkiler

	Finansal İyilik Hali (Toplam Puan)	Mevcut Finansal Durum	Gelecekteki Finansal Durum Beklentisi
Davranışsal	0,03	-0,05	0,05
Duygusal	0,18*	0,18*	0,06
Kaygısal	0,09	0,07	0,09
Kavramsal	-0,01	-0,15*	0,04
Güvenirlik	0,28*	0,27*	0,12

N=246 *p<0,05

Tablo-2'de görüldüğü gibi, finansal iyilik hali, hem kredi kartı kullanmaya yönelik duygusal boyut ile hem de kredi kartı kullanmanın güvenilir olduğuna dair alt boyutuyla olumlu ilişkiler göstermiştir. Mev-

cut finansal durum ile kredi kartı kullanmaya yönelik duygusal boyut arasında olumlu bir ilişki gözlenirken, kavramsal boyut arasında olumsuz bir ilişki gözlenmiştir.

2.4.2. Güvenirliliğe İlişkin Bulgular

Çalışmada, FİHÖ toplam puan ve alt ölçeklerinin güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ve iki yarım test güvenilirliğine bakılmıştır. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, finansal iyilik hali toplam puan için 0,79; finansal kaygı alt boyutu için 0,81; gelecek beklentisi alt boyutu için 0,88 olarak saptanmıştır. Alt ölçeklerin iki yarım güvenilirlikleri sırasıyla 0,80, 0,77 ve 0,88 olarak bulunmuştur.

Test tekrar test güvenilirliğini inceleyebilmek amacıyla ölçek, uygulamaya katılan katılımcıların 52'sine 15 gün ara ile tekrar uygulanmış ve ilk ölçüm ile ikinci ölçüm arasındaki ilişkilerin (korelasyonların) alt boyutlar ve toplam puan için 0,44 ile 0,79 arasında değiştiği gözlenmiştir.

Çalışmada ayrıca, gelir düzeyine göre gruplar oluşturulmuştur. Gelir düzeyi 400 TL ile 10.000TL arasında değişmektedir. Gelir düzeyi 1.200 TL ve altı olanlar düşük (n=40); 1.201 TL ve 2.499 TL arası orta (n=83); 2.500 TL ve üstü yüksek gelir düzeyli (n=123) olarak sınıflandırılmıştır. Bu katılımcılar, finansal iyilik hali toplam puan ve alt puanlar ile araştırmacı tarafından hazırlanmış sorulardan aldıkları puanlar açısından karşılaştırılmak amacıyla çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları, gelir düzeyinin bazı değişkenler üzerinde anlamlı etkisi olduğunu göstermiştir (Wilks Lambda= 0,89; serbestlik derecesi 480; F= 3,30; p<0,01)

Analiz sonuçları, Finansal İyilik Hali (toplam puan) (F_{2,243} =2,84; p<0,05), Mevcut Finansal Durum, (F_{2,243} =4,82; p<0,05), Kredi Kartı Kullanma Sıklığı, (F_{2,243} =5,64; p<0,05), Ailenin Borçları Ödeme Konusunda Desteği (F_{2,243} =4,63; p<0,05), boyutlarında, gelir düzeyi temel etkisinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Çoklu karşılaştırma sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: FİHÖ Toplam Puan ve Alt Ölçeklerden ve Çeşitli Sorulardan Alınan Puanların Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Düşük Gelir Düzeyi (n=40)		Orta Gelir Düzeyi (n=83)		Yüksek Gelir Düzeyi (n=123)		Özet MANOVA F
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	
Finansal İyilik Hali (Toplam Puan)	30,62 _a	8,60	33,89 _{ab}	8,09	34,16 _b	8,44	2,84*
Mevcut Finansal Durum	24,02 _a	7,18	27,89 _b	7,19	28,17 _b	7,76	4,82*
Gelecekteki Finansal Durum Beklentisi	6,60	2,62	6,00	2,58	6,00	2,53	0,95
Kredi Kartı Kullanma Sıklığı	2,61 _{ab}	2,08	2,72 _a	2,07	3,57 _b	2,25	5,64*
Ailenin Borçları Ödeme Konusundaki Desteği	3,04 _{ab}	2,76	3,47 _a	2,90	4,55 _b	2,78	4,73*

*p<0,05

** $\bar{x}$ ortalama değeri, S standart sapmayı göstermektedir.

Not: Farklı harfler ortalamalar arasında anlamlı farklılığa işaret etmektedir.

Gelir düzeyine ilişkin elde edilen bu farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığı Sheffe testiyle araştırılmıştır. Buna göre, gelir düzeyi yüksek olan grubun finansal iyilik hali anlamlı olarak, gelir düzeyi düşük olan gruptan daha yüksektir. Beklentilere uygun olarak ortaya çıkan bu sonuç, gelir düzeyi ile finansal iyilik hali arasında böyle bir ilişkiyi ortaya koyan çalışmalara da koşuttur (Crook, 2001, Clark v.d., 2008). Düşük gelirli grubun mevcut finansal durumu en olumsuz grup olduğu saptanmıştır. Kredi kartı kullanma sıklığı açısından bakıldığında ise, yüksek gelir düzeyi olan grubun kredi kartını, orta düzeyde geliri olan gruba göre anlamlı olarak daha sıklıkla kullanmaktadır. Yine benzer olarak, orta düzeyli geliri olanlarla karşılaştırıldığında yüksek düzeyde geliri olan katılımcılar borçlarını ödeme konusunda ailelerinden daha fazla destek almaktadırlar.

3. TARTIŞMA

Son yıllarda ülkemizde kredi kartı kullanmaya ya da para kullanmaya yönelik çok sayıda ölçek geliştirilmiş ve uyarlanmıştır (Girginer v.d., 2008; Karamustafa ve Biçkes, 2003). Ancak, yurtiçi literatür incelendiğinde, finansal iyilik halini ve güveni ele alan bir ölçeğe rastlanılmamıştır. Bu çalışmada bu boşluğu doldurmak ve alana katkıda bulunabilmek amacıyla Norvilitis v.d. (2003) tarafından geliştirilen Finansal İyilik Hali Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması amaçlanmıştır. Sonuçlar, Finansal İyilik Hali Ölçeği'nin üniversite öğrencileri örnekleminde geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymuştur.

Çalışmada, ölçeğin geçerliliği hakkında bilgi edinebilmek amacıyla öncelikle faktör analizi yapılmış ve özgün formula tutarlı olarak, maddelerin iki faktör

altında toplandığı saptanmıştır. Bir başka deyişle, ölçeğin yapı geçerliği ile ilgili güçlü sonuçlar elde edilmiştir. Bu faktörler de mevcut finansal durum (örn., sahip olduğum borç nedeniyle rahatsızım) ve gelecekteki finansal durum beklentisi (örn., bundan bir yıl sonra kredi kartı borcum olmayacağını düşünüyorum) olarak isimlendirilmiştir. Ardından ölçeğin ölçüt geçerliği için FIHÖ toplam puan ve alt ölçekleri ile KKTÖ alt ölçekleri arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Finansal iyilik hali, kredi kartını kullanmayı sevme gibi duygusal boyut ile hem de kredi kartı kullanmanın güvenilir olduğuna dair alt boyutuyla olumlu ilişkiler göstermiştir. Bu da finansal iyilik hali arttıkça, kredi kartı kullanımına yönelik duygusal tutumların olumlu yönde arttığını göstermektedir. Ayrıca, finansal iyilik halinin azalması, kredi kartına yönelik olumsuz bir tutum geliştirilmesiyle ilişkili olabilir.

Tüm bunlara ek olarak, Finansal İyilik Hali ölçeğinin güvenilirliği hakkında bilgi edinebilmek amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. İç tutarlılık katsayısı; finansal iyilik hali toplam puan için 0,79, finansal kaygı alt boyutu için 0,81, gelecek beklentisi alt boyutu için 0,88 olarak saptanmıştır. Bu değerler de oldukça yüksektir. Benzer şekilde, ölçeğin iki yarım güvenirlilik katsayıları da incelenmiş ve bu değerlerin de (sırasıyla 0,80, 0,77 ve 0,88) oldukça yüksek olduğu gözlenmiştir. Norvilitis v.d. (2003) da özgün ölçeğin geliştirilme çalışmasında, iç tutarlılık katsayısı 0,74 olarak bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirliğini inceleyebilmek amacıyla ölçek, 52 katılımcıya 15 gün ara ile tekrar uygulanmış ve ilk ölçüm ile ikinci ölçüm arasındaki ilişkiler alt boyutlar ve toplam puan için 0,44 ile 0,79 arasında değiştiği gözlenmiştir.

Çalışmada ayrıca, gelir düzeyine göre gruplar oluşturulmuştur. Daha öncede belirtildiği gibi gelir düzeyi 400 ile 10.000TL arasında değişmektedir. Gelir düzeyi 1.200 TL ve altı olanlar düşük; 1.201 ve 2.499 TL arası orta; 2.500 TL ve üstü yüksek gelir düzeyi olarak sınıflandırılmıştır. Bu katılımcılar, finansal iyilik hali, mevcut ve gelecekteki finansal durum kredi kartı kullanma sıklığı, ailenin borçları ödeme konusundaki desteği açısından karşılaştırılmışlardır. Analiz sonuçları, gelecekteki finansal durum dışındaki tüm boyutlarda gelir düzeyine göre bir farklılaşmanın olduğunu göstermiştir. Beklentilerle tutarlı olarak,

gelir düzeyi en düşük olan grubun finansal iyilik hali puanının da en düşük olduğu gözlenmiştir. Borçlu olanların daha düşük gelir düzeyine sahip oldukları Lea v.d. (1993) tarafından da ortaya konmuştur. Gelir düzeyi ve finansal iyilik hali arasındaki ilişki bu yönde olmakla birlikte, borçlu olma durumu ile finansal iyilik hali arasındaki ilişkinin doğrudan gelir düzeyi tarafından etkilenmediğini (Livingstone ve Lunt, 1992), bu ilişkinin daha borçlu durumda olanların kredi kullanmaya veya borçlanmaya yönelik tutumlarının olumlu olmasından veya kişilik özelliklerinden kaynaklandığı ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Davies ve Lea, 1995). Yine beklentilerle tutarlı olarak, yüksek gelir düzeyi olan üniversite öğrencileri kredi kartını orta düzeyde geliri olan öğrencilerden anlamlı olarak daha sıklıkla kullanmaktadır. Benzer olarak, orta düzeyde geliri olanlarla karşılaştırıldığında yüksek düzeyde geliri olan katılımcılar borçlarını ödeme konusunda ailelerinden daha fazla destek almaktadırlar. Ailelerinin kendilerine borçlarını ödemekte destek olacağını düşünen öğrencilerin, düşük düzeyde borçlu oldukları Norvilitis ve MacLean (2010) tarafından ortaya konmuştur. Araştırmacılar, bu sonucun olası nedenlerinden biri olarak, bu öğrencilerin daha önce borçlarını ödemek konusunda ailelerinin desteklerini almış olabilecekleri ihtimalini göstermişlerdir.

Bütün bu bulgular dikkate alındığında, Finansal İyilik Hali Ölçeği'nin Türk örnekleme üzerinde anlamlı geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip olduğu söylenebilir. Bu ölçek ile bireylerin finansal iyilik hali ile ilgili kaygı düzeyleri ölçülebilir. Ayrıca, bu bulgulardan yola çıkarak, kredi kartı kullanımına yönelik tutumların, finansal iyilik halinden ve gelecek beklentilerinden önemli ölçüde etkilendiği söylenilebilir. Kredi kartı kullanımı beraberinde bir borçluluk durumu da yaratmaktadır. Finansal iyilik hali sürekli bir gelir elde etme ile doğrudan bir ilişki içerisindedir. Düzenli bir geliri olmaksızın sahip olduğu maddi imkanların ötesinde bir harcama yapıyor olmak, kredi kartı kullanımı ile mümkün olabilmektedir. Ne var ki, kredi kartı kullanımı yoluyla ödenmesi güç olan borçların birikmesi finansal iyilik halinin olumsuz yönde değiştiğini gösteriyor olabilir. Bu nedenle, kredi kartı kullanımına yönelik tutumlar borçluluk nedeniyle olumsuz yönde etkilenebilir.

KAYNAKLAR

- Clark, A.E., Frijters, P. and Shields, M.A. (2008) "Relative Income, Happiness, and Utility: An Explanation for the Easterlin Paradox and Other Puzzles" *Journal of Economic Literature, American Economic Association*, 46(1): 95-144.
- Çavuş, F.M. (2006) "Bireysel finansmanın temininde kredi kartları: Türkiye'de kredi kartı kullanımı üzerine bir araştırma" *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15: 173-187.
- Davies, E., Lea, S.E.G. (1995) "Student Attitudes to Atudent Debt" *Journal of Economic Psychology*, 16: 663-679.
- Eskilson, A., Wiley, M. G. (1999) "Solving for the X: Aspirations and Expectations of College Students" *Journal of Youth and Adolescence*, 28:51-70.
- Girginer, N., Çelik, A., ve Uçkun, N. (2008) "Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Kredi Kartı Kullanımlarına Yönelik Bir Araştırma" *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1): 193-208.
- Hayhoe, C. R., Leach, L., and Turner, P. R. (1999) "Discriminating The Number of Credit Cards Held by College Students Using Credit and Money Attitudes" *Journal of Economic Psychology*, 20:643-656.
- Karamustafa, K., Biçkes D. M. (2003) "Kredi Kartı Sahip ve Kullanıcılarının Kredi Kartı Kullanımlarını Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma: Nevşehir Örneği" *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15:91-113.
- Lewis, A., Venrooij, V.M. (1995) "A Note on the Perceptions of Loan Duration and Repayment" *Journal of Economic Psychology*, 16:161-168.
- Norvilitis, J.M., MacLean, G.M. (2010) "The Role of Parents' in College Students Financial Behaviours and Attitudes" *Journal of Economic Psychology*, 31:55-63.
- Roberts, R., Golding, J., and Towell, T. (1998) "Student Finance and Mental Health" *The Psychologist*, 489-491.
- Ross, S. C., Macleod, M.J. (2006) "Stress, Debt and Undergraduate Medical Student Performance" *Medical Education*, 40(6):584-589.
- Stradling, S. (2001) "The Psychological Effects of Student Debt" *Scott, A. Lewis and S. Lea (eds.) Student Debt: The Causes and Consequences of Undergraduate Borrowing in the UK*, Bristol, The Policy Press.
- Yurtseven, G. (2008). "Üniversite Öğrencilerinin Kredi Kartı Kullanım Alışkanlıkları" *İktisat İşletme ve Finans*, 23(264): 119-145.